Mission impossible?

Dat er tussen krijgsmacht en samenleving een voortdurende wisselwerking plaatsvindt, behoeft nauwelijks nader betoog. Het is dan ook vanzelfsprekend dat begrippen en werkwijzen zoals die met name binnen de krijgsmacht ontstaan en in gebruik zijn, inmiddels veelal ook behoren tot het civiele managementjargon. Te denken valt daarbij aan de *lijn-staf-organisatie, strategisch denken, logistiek*, enz. Het omgekeerde is echter ook het geval.

Te merken is dat onderwerpen die in het civiele bedrijfsleven op dit moment volop in de aandacht staan ook in de krijgsmacht hun vertaalslag krijgen. Voorbeelden daarvan zijn o.a. begrippen als *cultuur, integrale kwaliteitszorg, human resource management, platte organisaties, interne communicatie* en *lerende organisaties*. De kracht van zulke begrippen is dat er vaak een sterk innoverende, koersbepalende werking van uitgaat. Zo ook is op dit moment in het civiele managementjargon het woord *missie (mission)* sterk in opmars. En hoewel kan worden geredetwist over de militaire, religieuze of civiel-wetenschappelijke herkomst van het begrip, vaststaat dat het woord ook bij vele militairen gemakkelijk in het gehoor ligt. Staat het begrip in de civiele managementliteratuur veelal voor *bedrijfsfilosofie*, de relatie van het bedrijf met de omgeving, de *corporate culture, shared values* en voor de op hoofdlijnen omschreven *bedrijfsdoelen*, in de militaire betekenis kenden wij het woord al als „een speciale militaire opdracht, veelal met een beperkte doelstelling". De functie van de herintroductie van het begrip missie in de militaire organisatie kan (evenals bij de eerder genoemde innoverende begrippen), zijn dat het de aandacht weer richt, inspanningen kanaliseert, het saamhorigheidsgevoel verstevigt en weer eens helder maakt „waar wij het met z'n allen eigenlijk voor doen".

Plaatsen wij dit begrip in de situatie van vandaag dan komt men mogelijk tot de conclusie dat het op dit moment in feite op vele niveaus binnen de krijgsmacht aan een dergelijke „missie"gedachte ontbreekt. Te constateren valt dat mede onder invloed van de vele veranderingen die zich in de Nederlandse krijgsmacht voltrekken dat gevoel van saamhorigheid nog wel eens wordt ingeruild voor een 8-tot-5- en een ieder-voor-zich-mentaliteit. Op zich is die ontwikkeling niet verwonderlijk. De voortdurende discussie over de nieuwe taken voor de krijgsmacht, de onzekerheden over de wijze waarop de herstructurering en verkleining worden uitgevoerd en zeker ook de dreiging van het verlies van werk, hebben beslist niet aan een sterk saamhorigheidsgevoel meegewerkt.

Nu echter de politieke discussie over de prioriteitennota duidelijk heeft gemaakt dat de inmiddels uitgezette koers op hoofdlijnen wordt gevolgd, kan in dezelfde onzekerheid nog wel worden afgewacht hoe het nu gaat met de 5e mobilisabele brigade, welke resultaten de aan de Tweede Kamer toegezegde tweejaarlijkse rapportage over de veiligheidssituatie en over het verloop van het werven van voldoende vrijwilligers oplevert en hoe het precies afloopt met de discussie over de *multi-purpose* i.p.v. de *dedicated* gevechtshelikopter; veel perspectief biedt dat echter niet.

Een dergelijke opstelling zou namelijk weer voedingsbodem geven aan een hernieuwd gevoel van „misschien loopt het zo'n vaart nog niet", of „nog niet alles is beslist", of „ik wacht maar af". Hoe juist zulke uitspraken op zich ook mogen zijn, vaststaat dat een dergelijke werkwijze in de praktijk weinig motivatie biedt om „de schouders weer eens goed eronder te zetten".

Het is dan ook wellicht verstandiger de situatie van vandaag aan te grijpen voor een moment van herbezinning, gevolgd door het aangeven van nieuwe bestemmingen waarop wordt afgekoerst. Het zou daarom nog niet zo'n gekke gedachte zijn om op de diverse niveaus in onze krijgsmacht nu eens helder vast te stel-

len wat nu eigenlijk *onze* „missie" is. Vanuit die vastgestelde en doorgecommuniceerde missie zou mogelijk een nieuw elan kunnen ontstaan waarmee – binnen de onzekerheden die ongetwijfeld ook in de nabije toekomst nog zullen blijven bestaan – nieuwe zekerheden kunnen worden gevonden waar het voor eenieder op zijn of haar niveau weer duidelijk en de moeite waard is zich in te zetten.

Om deze theoretische bespiegeling meer concreet te maken wat praktische invullingen.

Op departementaal niveau zou zo'n missie kunnen luiden: „het verzekeren van een breed maatschappelijk draagvlak voor de omvang en de taken die aan de krijgsmacht-nieuwe-stijl worden toegekend", of „het tot stand brengen en in stand houden van een krijgsmacht waarop men zowel binnen als buiten de krijgsmacht trots is", of „het inzetten van Nederlandse militairen uitsluitend op basis van een haalbare en helder omschreven politieke doelstelling". Aldus omschreven missies „behoeden" de krijgsmacht op termijn voor onophoudelijke aanslagen op het defensiebudget, geven een krachtige impuls aan de werving en aan de motivatie van het zittende personeel en geven inhoud, zin en een reële slaagkans aan het uitzenden van Nederlandse eenheden buiten het nationale of bondgenootschappelijke grondgebied.

Op defensiestafniveau zouden bv. (intern) „het versterken van het interservice-optreden" en (extern) „de internationalisering van de krijgsmacht" als missies kunnen functioneren.

Voor land- en luchtmacht gezamenlijk vormt het ontwikkelen van het luchtmobiele optreden een „missie van belang" (zie hiertoe ook het artikel „Groep Helikopters Koninklijke luchtmacht" in dit nummer).

In de Koninklijke luchtmacht leveren de *mid-life update* van de F-16, de al eerder genoemde ontwikkeling van de helikoptervloot, de heroriëntatie van de geleide wapens en het leveren van een voor zijn taak berekende luchttransportvloot een ruime hoeveelheid „missie"-mogelijkheden.

Voor de Koninklijke landmacht ten slotte bieden „de omvorming van een dienstplicht- naar een vrijwilligersleger", het zo snel en zo reëel mogelijk uitzicht bieden op het al dan niet behouden van werk", „het aantrekken van voldoende goed en gemotiveerd beroepspersoneel, ook (en misschien wel *juist* ook) buiten de luchtmobiele brigade", uiteraard „het formeren van een luchtmobiele brigade met voldoende mobiliteit, vuurkracht en incasseringsvermogen (?)", „het herdefiniëren en oefenen van de (in het kader van nieuwe taakstellingen) inzetmogelijkheden van de lichte en de mech-brigades", genoeg inspiratie- en motivatiebronnen.

Zijn „missies" als in de voorgaande voorbeelden nog op relatief hoog niveau toegesneden, het moet toch mogelijk zijn dergelijke missies ook op lager niveau operationeel te definiëren. „Missies" die daar worden geformuleerd kunnen en dienen uiteraard allereerst te zijn ontleend aan de primaire taakstelling van de eenheid, maar kunnen verder ook worden gezocht in allerlei zaken die direct of indirect ermee samenhangen.

Voorbeelden: het nastreven van een hoge fysieke-fitnessgraad, beheersing van het zg. „kleine werk", het treffen van milieu-ontlastende maatregelen, schietvaardigheid, samenwerking met vergelijkbare eenheden bij andere krijgsmachten, actief en creatief meedenken en meeoefenen in nieuwe tactieken en technieken, het nastreven van een hoge materieelinzetbaarheidsgraad, veilig weggedrag, stimuleren van civiele opleidingen (waaronder in de vreemde talen), enz. Hoewel van dergelijke missies nu ook weer geen wonderen mogen worden verwacht, kan het met succes omschrijven van de eigen missie(s) helpen af te rekenen met het „omzien in wrok" over wat verloren ging en waar nodig inspiratie geven aan het hetgeen met aller inzet in de toekomst weer tot stand kan worden gebracht.

Daarvoor is het van belang dat niet alleen bij het tot stand brengen maar ook bij het in praktijk brengen van deze missies, eenieder op alle niveaus betrokken is en blijft. Dat nu is weer een kwestie van *cultuur, interne communicatie, integrale kwaliteitszorg*, enz. Daarmee is de discussie, lijkt het, weer terug naar af. Nieuwe begrippen betekenen niet altijd dat compleet nieuwe wegen moeten worden ingeslagen. Evenmin is het noodzakelijk dat aan de hand van nieuwe begrippen nieuwe structuren, organisaties of nieuwe procedures moeten worden ontwikkeld. Wèl kan aan zo'n nieuw kernbegrip weer eens wat inspiratie worden ontleend en dàt is in deze tijd in elk geval wèl van belang.

Ter afsluiting de vraag: „is zo'n *missie* mogelijk?". Het is aan alle commandanten op alle niveaus op deze vraag een antwoord te geven. Zo'n antwoord moet positief kunnen zijn. Dat wil echter niet zeggen dat iedere missie voor iedereen op elk niveau ook meteen uitvoerbaar wordt geacht. Teleurstellingen zullen er altijd zijn; uitdagingen echter ook.